

NİŞANLILIK HUKUKU ve NİŞANLILIKTAKİ TAZMİNAT DAVALARI

Hazırlayan
Av. Tuğba BALKAYA

Aralık, 2005
İstanbul

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	I.
GİRİŞ	1
1. NİŞANLANMANIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI	2
1.1. Kişiyeye Bağlı Şartlar.....	2
1.1.1. Ayırt Etme Gücü.....	2
1.1.2. Nişanlanma İradelerinin Ciddi ve Sağlam Olması.....	2
1.1.3. Yasal Temsilcinin Rızası.....	2
1.2. Konuya Bağlı Şartlar.....	3
1.2.1. Kesin Bir Evlenme Engelinin Varlığı.....	3
1.2.2. Ahlak ve Adaba Aykırılık.....	3
2. NİŞANLANMANIN ŞARTA veya VADEYE BAĞLANMASI	4
3. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	5
4. NİŞANLANMADAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER	5
4.1. Evlenme Yükümlülüğü.....	5
4.2. Sadakat Yükümlülüğü.....	6
4.3. Yardımlaşma ve Dayanışma Yükümlülüğü.....	6
5. NİŞANLANMADAN DOĞAN HAKLAR	7
5.1. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Manevi Tazminat İsteme Hakkı.....	7
5.2. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı.....	8
5.3. Hakim veya Hakem Sıfatıyla Davaya Bakmaktan Kaçınma Hakkı.....	8
5.4. Tanıklık Yapmaktan Kaçınma Hakkı.....	8
6. NİŞANLILIĞIN SONA ERMESİ	8
6.1. Nişanlılığın Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri.....	8
6.1.1. Evlenme.....	9
6.1.2. Ölüm veya Gaiplik.....	9
6.1.3. İmkansızlık.....	9
6.1.4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi.....	9
6.2. Nişanlılığın Taraflarca Sona Erdirilme Şekilleri.....	9
6.2.1. İki Tarafın Anlaşması.....	9
6.2.2. Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi.....	10
7. SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI	10
8. MADDİ TAZMİNAT	10
8.1. Maddi Tazminat Davasının Tarafları.....	11
8.2. Maddi Tazminatın Kapsamı.....	12
8.3. Haklı Sebep Kavramı.....	13
8.4. Maddi Tazminat Miktarının Hesaplanması ve Zararın İspatı.....	14
8.5. Maddi Tazminat Davasında Zamanaşımı.....	14
9. MANEVİ TAZMİNAT DAVASI	14
9.1. Manevi Tazminat Davasının Tarafları.....	15
9.2. Manevi Tazminat Davasının Kapsamı.....	15
9.3. Manevi Tazminat Miktarının Hesaplanması ve İspat Yükü.....	16
9.4. Manevi Tazminat Davasında Taraflar.....	17
10. HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİ DAVASI	17
10.1. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasının Tarafları.....	18

10.2. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasının Kapsamı.....	18
10.3. Hediye Kavramı.....	19
10.4. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında İspat Yüğü.....	20
10.5. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında Zamanaşımı.....	20
11. NİŞANLILIKTAN DOĞAN DAVALARDA GÖREV ve YETKİ.....	21
KAYNAKÇA.....	22

KISALTMALAR

BK	: Borçlar Kanunu
E.	: Esas
HD	: (Yargıtay) Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
T.	: Tarih
vb	: Ve benzeri
vd	: Ve devamı
vs	: Ve saire
Yarg.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Ortaçağ kilise hukukunda evlenme; tarafların ileride evlenme sözleşmesi yapmak üzere anlaşması (Sponsalia de futuro) ve sözleşmeyi kurup birleşmesi (copula cernalis) olmak üzere iki aşamada tamamlanabiliyordu. Evlenmenin ileride gerçekleşmesi amacıyla yapılan sponsalia'lar daha sonraki dönemlerde, bağlayıcı bir nitelik kazanmış olan evlenme vaadini oluşturuyordu.¹ Günümüzde nişanlanmanın kökeni bu sponsalia'lara dayanmaktadır.

Evlilik bağının kurulmasından önce, nişanlanma sözleşmesinin yapılması 6.yüzyıldan beri, Türklerde geçerli bir usuldür. 1926 tarihli Medeni Kanunumuzdan (MK) önce uygulanan İslam Hukuku ile şu an yürürlükte olan MK arasında nişanlanma konusundaki kurallar bakımından belirgin bir fark yoktur.

Nişanlanma, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunumuzun 118 ve 123. maddeleri (m.) arasında düzenlenmiş olan, aile hukuku nitelikli kendine özgü bir sözleşmedir. MK'nın Aile Hukuku kitabının birinci kısmı olan Evlilik Hukuku'nun Evlenme bölümünde düzenlenmiştir. Nişanlanma ile kadın ve erkek arasında "nişanlılık" denilen hukuki ilişki oluşur. Nişanlılık; birlikte olan kadın ve erkeğin evlenmeden önce birbirlerini tanıdıkları ve evlilik hazırlıklarını tamamladıkları dönemdir. Nişanlanan kadın ve erkeğe "nişanlı" denilir.

MK.m.118'de "Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur" denmektedir. Nişanlanma herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır, sözlü veya yazılı olabileceği gibi açık veya örtülü irade beyanlarıyla da meydana gelebilir. Ancak evlenme vaadinin karşılıklı olması ve nişanlanacak kişilerin ayrı cinsten olmaları nişanlanmanın kurucu unsurlarıdır. Buna göre tek tarafın yaptığı evlenme vaadi veya iki erkeğin (ya da iki kadının) nişanlanması ile nişanlılık ilişkisi kurulmuş olmaz. Böyle durumlarda nişanlanma sözleşmesi hükümsüz sayılır. Nişanlanma kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan bu sözleşmenin temsilci vasıtasıyla yapılması mümkün değildir.

Bir evlenme vaadinin nişanlanma sayılabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartları; kişiye bağlı şartlar ve konuya ilişkin şartlar olmak üzere iki gruba ayırabiliriz.

¹ Koç,N. : Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, 2002

1. NİŞANLANMANIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI

1.1. Kişiyeye Bağlı Şartlar

1.1.1. Ayırt Etme Gücü

Nişanlanacak olan tarafın ayırt etme gücünün bulunması gerekmektedir. Kanunumuzda herhangi bir yaş şartı aranmamıştır. Ancak uygulamada ve öğretide, nişanlanma sözleşmesinde makul surette hareket edebilme yaşı olarak cinsel olgunluğa erme aranmaktadır.²

1.1.2. Nişanlanma İradelerinin Ciddi ve Sağlam Olması

Nişanlama iradelerinin ciddi olmasından, beyan iradesinin latife beyanı veya muvazaaya dayanmaması anlaşılmalıdır. Bu durumlarda nişanlanma sözleşmesi Borçlar Kanunu'nun (BK) 1. ve 18. m.leri gereğince hükümsüzdür. Ancak zihni kayıt altında açıklanmış olan bir nişanlanma iradesi ile kötü şaka beyanı, güven teorisine göre, geçerli bir nişanlılığın doğumunu sağlar.³

Nişanlanma iradelerinin sağlam olmasından, BK.m.23 ve devamındaki sebeplerden birinin bulunmaması anlaşılmalıdır. Açıklanan iradenin, yanılma (hata), aldatma (hile) veya korkutma (ikrah) sonucunda bozulması, o tarafın, nişanlanmayla bağlı olmaması sonucunu doğurabilir. Yargıtay'ın (Yarg.) kişide yanılma sebebiyle nişanı bozan kişinin haklı ve kusursuz olduğundan nişanı bozma sebebiyle maddi ve manevi tazminat ödemeye mahkum edilemeyeceğine dair kararları vardır.⁴

1.1.3 Yasal Temsilcinin Rızası

Bu şart, MK m.118/2'de ‘‘Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.’’ denerek belirtilmiştir. Tam ehliyetliler bu kapsamda değerlendirilmez. Çünkü tam ehliyetliler; ayırt etme gücüne sahip, ergin oldukları ve

² Öztan, B. : Medeni Hukukun Temel Kavramları, 2002

³ Koç, N. : Türk-İsviçre hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, 2002

⁴ Yarg. 6.HD. 18.03.1974 T., 1974/1176E. , 1974/1121K.

kısıtlı bulunmadıkları için her türlü hukuki işlemde olduğu gibi nişanlanmada da tek başlarına, kimsenin iznine ihtiyaç duymadan hareket edebilirler. Sınırlı ehliyetlilere sadece yasada gösterilen işlerde yasal danışman atandığından ve bu işler arasında nişanlanma sayılmadığından sınırlı ehliyetliler de herhangi bir izne tabi olmadan, tek başlarına nişanlanabilirler. Tam ehliyetsizlerin ise nişanlanma ehliyetleri bulunmadığından MK.m.118/2 hükmü sadece sınırlı ehliyetsizler bakımından geçerli olacaktır.

Sınırlı ehliyetsizler; ayırt etme gücü olan küçük veya ayırt etme gücü olan kısıtlılardır. Sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanma sözleşmelerinin kendilerini bağlayabilmesi için yasal temsilcinin rızasının bulunması şarttır. Yasal temsilcinin nişanlanmaya rızası izin şeklinde olabileceği gibi onama (icazet) şeklinde de olabilir.⁵ Sınırlı ehliyetsiz küçük ise, küçüğün velisi veya vasisi yasal temsilcisi sayılır.

1.2. Konuya Bağlı Şartlar

1.2.1. Kesin Bir Evlenme Engelinin Varlığı

Kesin bir evlenme engelinin varlığı nişanlanma sözleşmesini hükümsüz kılar. Kanunda kesin bir evlenme engelinin varlığı sebebiyle nişanlanma sözleşmesinin hükümsüz olacağı açıkça belirtilmemişse de niteliği itibariyle nişanlanmanın evlenme ile sona ereceği düşünüldüğünden kesin evlenme engelleriyle ilgili hükümler kıyasen nişanlanma sözleşmesine de uygulanır. Buna göre BK 19. ve 20. m.lerindeki genel sınırlamalar ile MK 125. ve 129-130. m.lerindeki mutlak evlenme engellerinin sözkonusu olduğu durumlarda nişanlanma sözleşmesi hükümsüz kabul edilecektir.

1.2.2. Ahlak ve Adaba Aykırılık

Borçlar Kanununun bu hükmü her sözleşmede olduğu gibi nişanlanma sözleşmesinde de uygulanır.

2. NİŞANLANMANIN ŞARTA veya VADEYE BAĞLANMASI

⁵ Gençcan, Ö.U. : Türk Medeni Kanunu, Bilimsel Açıklama İçtihatlar-İlgili Mevzuat, 2004

Nişanlanma sözleşmesi şarta veya vadeye bağlı olarak yapılabilir.

Şart, hukuksal işlemin hüküm ifade etmesini veya hükümden düşmesini sağlayan, gelecekte gerçekleşmesi şüpheli olaydır (BK m149). Evlenme sözleşmesinden farklı olarak nişanlanma sözleşmesi geciktirici veya bozucu şarta bağlanabilir.

Nişanlanma sözleşmesinin geciktirici şarta bağlanması durumunda, sözkonusu şart gerçekleşirse nişanlanma meydana gelecektir. Nişanlanma sözleşmesinin nişanlanacak taraflardan birinin iş bulması, sınıfını geçmesi şartlarına bağlanması geciktirici şarta örnektir.

Nişanlanma sözleşmesinin bozucu şarta bağlanması durumunda, taraflar nişanlıdır ancak sözkonusu şartın gerçekleşmesi durumunda geçerli olan nişanlanma ortadan kalkacaktır. Nişanlanma sözleşmesinin nişanlı erkeğin iflası veya nişanlı kadının hastalığının tedavi edilemeyeceğinin anlaşılması durumlarında sona ereceğinin kararlaştırılması bozucu şarta örnektir.

Şart ister bozucu ister geciktirici olsun ahlaka, adaba ve kamu düzenine aykırı bulunmaması gerekir.

Vade ise hukuksal işlemin geçerliliğinin gelecekte gerçekleşmesi kesin olan bir olaya bağlanmasıdır.

3. NİŞANLANMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

Nişanlanmanın kurulması için, tarafların iradelerinin karşılıklı ve birbirine uygun olarak birleşmesi yeterlidir. Nişanlanma rızai bir sözleşme olup geçerliliği herhangi bir şekle tabi değildir. Nişanlanma iradeleri açık veya örtülü olabilir. Yargıtay kararlarına göre, evlenme vaaadinin açık bir irade beyanıyla yapılmadığı durumlarda, hangi söz ve davranışların nişanlanma iradesini oluşturduğu o çevrede hakim olan anlayışa, tarafların kişisel durumlarına, yaşadıkları sosyal çevreye, örf adet ve geleneklere göre belirlenir.⁶

Nişanlanma sözleşmesinin kurulması, nişanlanmanın hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başladığı an bakımından önem taşır.

⁶ Yarg. 3.HD. 24.11.1998 T., 1998/10173E., 1998/12105K.

Nişanlanmanın şarta bağlı olmadığı durumlarda nişanlanma, kabul beyanının muhatabına ulaştığı an, hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar.

Nişanlanmanın şarta bağlı olduğu durumlarda;

- Geciktirici şart sözkonusu ise, nişanlanma şartın gerçekleştiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar.
- Bozucu şart sözkonusu ise, nişanlanma kabul beyanının muhatabına ulaştığı an hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar ancak bozucu şartın gerçekleştiği an nişanlılık ilişkisi sona erer.

4. NİŞANLANMADAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER

4.1. Evlenme Yükümlülüğü

Nişanlanmanın en önemli sonucu uygun bir zaman içinde evlenme yükümü doğurmasıdır. Evlenme yükümlülüğü, nişanlıların evlenme işlemleri için gerekli başvurunun yapılmasını ve son aşamada da evlenme iradesinin evlendirme memuruna açıklanmasını gerektirir.⁷ Zira evlenme vaadi vaatte bulunanı bağladığı gibi karşı tarafı da yükümlülük altına sokar. Ancak evlenme yükümlülüğü ‘evlenmeye zorlama’ olarak algılanmamalıdır. Bu yükümlülüğün evlilik özgürlüğüne zarar vermemesi amacıyla nişanlılar evlenip evlenmemekte serbest bırakılmıştır. Evlenme yükümlülüğüne uymayan nişanlı için diğer nişanlı onu dava yoluyla evlenmeye zorlayamaz (MK m.119/1).

MK m.119/2’de ‘Evlenmeden kaçınma hali için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez.’ denmektedir. Nişanlanmada cayma tazminatı ve ceza şartı eksik borç kapsamında değerlendirilmiştir. Buna göre taraflar nişanlanmanın evlenme ile sona ermemesi durumunda cayma tazminatı veya ceza şartı kararlaştırmışsa ve nişanlanma evlenme ile sona ermemişse, nişanlı evlenmekten kaçınan diğer nişanlıya karşı cayma tazminatı veya ceza şartını ödemesi için dava açamaz ancak evlenmekten kaçınan nişanlı cayma tazminatı veya ceza şartını kendiliğinden ödemişse de ödediğini artık geri isteyemez.

⁷ Oğuzman, K., ve Dural, M. : Aile Hukuku, 1994

4.2. Sadakat Yükümlülüğü

Sadakat yükümlülüğü, MK'da açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte objektif iyiniyet kuralları, ahlaki görüşler ve örf ve adetlerimiz gereğince doktrinde varlığı kabul edilmektedir. Bu yükümlülük, nişanlıların birbirlerine sadık kalmalarını ve üçüncü kişilerle nişanlılığın niteliğiyle bağdaşmayan, evlenmeyi tehlikeye düşürücü davranışlardan kaçınmalarını gerektirir. Nişanlılar; gelecekteki evliliği tehlikeye sokacak, onun gerçekleşmesini engelleyecek her türlü taşkınlık ve uygunsuz hareketlerden kaçınmak zorundadırlar.⁸ Nişanlıların cinsel yönden birbirlerine sadık kalmaları, birbirlerinden öğrendikleri, kendilerine veya ailelerine ait sırları saklamaları bu kapsamda değerlendirilir.⁹ Sadakat yükümlülüğünün ihlali nişanlanma sözleşmesini sona erdirmeye için haklı bir sebep oluşturur.

4.3. Yardımlaşma ve Dayanışma Yükümlülüğü

Yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğü nişanlıların maddi ve manevi yönden birbirlerine yardım etmek ve birbirlerini desteklemekle yükümlü olmalarını ifade eder. Bu yükümlülüğün kapsamı MK m.2'deki dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirilir. Evlenmenin gerçekleşmesini sağlayacak her türlü hazırlıkları (ev kiralamak, evlenme için gerekli belgelerin temini gibi) yapmak, örf ve adete uygun olarak bayram gibi önemli günlerde durumlarına uygun (ve gerekiyorsa karşılıklı) hediyeler vermek, birbirlerine karşılıklı (intihara kalkışan nişanlının bu hareketini önlemek gibi) yardım etmek bu yükümlülük kapsamındadır. Nişanlılardan birinin buna benzer olumsuz tutum ve davranışlar içinde olması, diğerinin, nişanı haklı sebeple tek taraflı olarak bozması sonucunu doğurabilir.

⁸ Yavuz, N.

: Uygulamada Nişan Davaları, 1995

⁹ Koç, N.

: Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, 2002

5. NİŞANLANMADAN DOĞAN HAKLAR

Nişanlanma sonucu nişanlıların elde ettiği hakların kaynağı MK ve BK hükümleridir. 01.01.2002 tarihinde 4721 sayılı MK'nın yürürlüğe girmesiyle bu haklardan **“Evlilik dışı çocuğun nesebinin düzeltilmesini dava hakkı”** ve **“Kişisel sonuçlu babalık davası açma hakkı”** yeni MK'da düzgün soybağı (sahih nesep), düzgün olmayan soybağı (gayrisahih nesep) ayrımının olmaması sebebiyle, **“Nişanlıların cinsel ilişkisinden doğan çocuk nedeniyle nişanlı annenin diğer nişanlı babaya manevi tazminat davası açma hakkı”** ise yeni MK'da mali sonuçlu babalık davası ile kişisel sonuçlu babalık davası ayrımının olmaması sebebiyle **hükümden kalkmıştır**. Yeni MK'ya göre nişanlılık döneminde kurduğu cinsel ilişki sonucunda bir çocuk doğuran nişanlı kadın ancak manevi kişilik değerlerinin ihlali sebebiyle diğer nişanlı babadan manevi tazminat isteyebilecektir.

Nişanlanma sonucu nişanlıların elde ettiği haklar şunlardır:

- Destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat isteme hakkı,
- Mal rejimi sözleşmesi yapma hakkı,
- Hakim veya hakem sıfatıyla davaya bakmaktan kaçınma hakkı,
- Tanıklık yapmaktan kaçınma hakkı.

5.1. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Manevi Tazminat İsteme Hakkı

BK m.45 ve m.47 kapsamında haksız fiil sonucu öldürme sebebiyle diğer kimseler öldüren kişiden, destekten yoksun kalma tazminatı veya manevi tazminat isteyebilir. Kanun koyucu tarafından nişanlılık, nişanlılara bu davaları açma hakkı verilmesi bakımından yeterli bir yakınlık ilişkisi olarak görülmüştür. Çünkü nişanlısının ölümü ile sağ kalan nişanlı eş, müstakbel eşin desteğini kaybetmiş sayılır.¹⁰

¹⁰ Öztan, B. : Medeni Hukukun Temel Kavramları, 2002

5.2. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı

MK m.202'ye göre eşler arasındaki yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimidir. Ancak taraflar evlenmeden önce veya sonra mal rejimi sözleşmesi yaparak kanunda yazılı sınırlar içinde istedikleri mal rejimini seçebilirler (MK m.203). Buna göre nişanlılar evlendikten sonra mallarının tabi olacağı rejimi, mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejimi olarak belirleyebilirler. Bunun için nişanlıların noterde düzenleme veya onaylama şeklinde mal rejimi sözleşmesi yapması veya bunu evlenme başvurusu sırasında yazılı olarak bildirmeleri yeterlidir (MK m.205).

5.3. Hakim veya Hakem Sıfatıyla Davaya Bakmaktan Kaçınma Hakkı

Nişanlılardan her biri, diğer nişanlı ile ilgili bir davada hakimlik veya hakemlik yapmaktan kaçınabilir. Hakim olan nişanlı bu hakkı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) m.29 b.6'daki tarafsızlığından şüphe duyulmasını gerektiren önemli bir sebebin varlığını ileri sürerek kullanabilecektir.

5.4. Tanıklık Yapmaktan Kaçınma Hakkı

Nişanlılardan her biri, diğer nişanlının taraf olduğu bir davada HUMK m.245 b.1 gereği tanık olarak dinlenmekten kaçınabilir.

6. NİŞANLILIĞIN SONA ERMESİ

Nişanlılık ilişkisi, kendiliğinden sona erme sebeplerinden birinin varlığı veya taraflarca kararlaştırılması halinde sona erer.

6.1. Nişanlılığın Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri

Kendiliğinden sona erme sebeplerinden birinin varlığı halinde nişanlılık, herhangi bir irade açıklaması veya mahkeme kararına gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer.

6.1.1. Evlenme

Nişanlanmanın amacı olan evlenme gerçekleşince nişanlılar, nişanlılık statüsünden çıkarak evlilik statüsüne girerler. Evlenme nişanlılığın olağan ve kendiliğinden sona erme sebebidir.

6.1.2. Ölüm veya Gaiplik

Nişanlılardan birinin ölmesi veya hakkında gaiplik kararı verilmesi durumunda nişanlılık ilişkisi kendiliğinden sona erer.

6.1.3 İmkansızlık

Nişanlanmadan sonra evlenmeyi imkansız kılan; nişanlılardan birinin cinsiyet değiştirmesi, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi, başkasıyla evlenme, nişanlılar arasında kesin evlenme engellerinden birinin varlığı gibi sebeplerden biri doğarsa nişanlanma kendiliğinden sona erer.

6.1.4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi

Nişanlılık ilişkisi bozucu şartın gerçekleştiği anda kendiliğinden sona erer.

6.2. Nişanlılığın Taraflarca Sona Erdirilme Şekilleri

Nişanlılığın taraflarca sona erdirilmesi; iki tarafın anlaşması veya tek tarafın dönmesi şeklinde olabilir.

6.2.1. İki Tarafın Anlaşması

Nişanlıların karşılıklı anlaşarak nişanlılığı sona erdirmesi durumuna “ikale” denir. Nişanlılar her zaman anlaşarak nişanlılığa son verebilirler, karşılıklı anlaşma herhangi bir şekil şartına bağlı değildir. Nişanın bu yolla sona erdirilmesi durumunda nişanlılar birbirinden maddi ve manevi tazminat talep edemez. Sadece hediyelerin geri verilmesini talep edebilirler.

6.2.2. Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi

Nişanlılığın bu yolla sona erdirilmesine, doktrinde, ‘nişandan dđnme’ veya ‘nişanı bozma’ denmektedir. Nişanlılardan biri diğeriyle evlenmek istemiyorsa, bir gerekçe gđstermek zorunda olmaksızın, dilediği zaman, tek taraflı bozucu yenilik doğuran bir irade beyanıyla, nişanlılığı sona erdirebilir. Bu irade beyanının diğer nişanlıya ulaşmasıyla, nişanın bozulması hđkđmlerini doğurur. Nişanlılardan biri nişanı haklı bir sebebe dayanarak bozarsa diğer nişanlıya maddi veya manevi tazminat ödeme borcu altına girmez. Nişanın bozulması haklı bir sebebe dayanmıyorsa nişanı bozan taraftan maddi ve manevi tazminat talep edilebilir. Hediyelerin geri verilmesi ise nişanı bozan tarafın haklı nedene dayansa da dayanmasa isteyebileceği bir taleptir.

7. SONA ERMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

Nişanlılık ilişkisinin sona ermesinin hukuki sonuçları şunlardır:

- Maddi tazminat,
- Manevi tazminat,
- Hediyelerin geri verilmesini isteme hakkı.

8. MADDİ TAZMİNAT

MK m.120 gereği, nişanı haksız yere bozan veya kusuru ile nişanın bozulmasına yol açan nişanlı, şartları varsa, maddi tazminat ödeme yđkđmlđlđđđ altına girer. Buradaki tazminat, **nişanlanma yapılmasaydı uğranılmayacak olan zararın tazmini** olduğundan ‘menfi tazminat’ tır. Nişanın bozulması sebebiyle maddi tazminat şu dđrt şartın birlikte gerçekleşmesi durumunda istenebilir:

- 1- Nişanlılık ilişkisi tek taraflı irade beyanı ile sona erdirilmiş olmalıdır.
- 2- Davacı, nişanın bozulması ile maddi bir zarara uğramış olmalıdır.
- 3- Nişanın bozulması haklı bir sebebe dayanmamalıdır ve davalı kusurlu olmalıdır.
- 4- Nişanın bozulması ile zarar arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.

8.1. Maddi Tazminat Davasının Tarafları

Maddi tazminat davasında **davacı taraf** olabilecek kişiler şunlardır:

- Maddi zarara uğrayan nişanlı,
- Nişanlının anne ve babası,
- Nişanlının anne ve babası gibi hareket eden diğer kişiler.

“Nişanlının anne ve babası gibi hareket eden diğer kişiler” kapsamına; nişanlının dedesi, amcası, halası, teyzesi onu büyüten aile, yetimler yurdu, bakımevi gibi kişi ve kuruluşlar girer. Nişanlıyı büyütmek, onunla ilgilenmek maddi tazminat davası açılabilmesi için yeterli değildir, maddi tazminat isteyebilmek için nişanlılığın gerçekleşmesi amacıyla maddi katkıda bulunmuş olması gerekir. Aksi takdirde maddi tazminat davasının “zarar” unsuru gerçekleşmiş olmaz.

Maddi tazminat davası açma hakkı, külli halefiyet prensibi gereğince ölen davacının mirasçılara geçer.

Maddi tazminat davasında **davalı taraf** olabilecek kişiler şunlardır:

- Nişanlı haklı sebep olmaksızın bozan veya bozulmasına sebebiyet veren nişanlı,
- Nişanlının ölümü halinde mirasçıları.

Nişanlının anne ve babası veya anne ve babası gibi hareket eden diğer kişilere karşı nişanlılığın bozulması sebebiyle maddi tazminat davası açılamaz. Bu kişilere karşı ancak nişanlılığın bozulmasında kusurları varsa, haksız fiili düzenleyen BK m.41 vd hükümlerine dayanarak tazminat davası açılabilir.

Davalı muhakkak nişanlı bozan taraf olmak zorunda değildir, davacı da nişanlı bozan taraf olabilir. Davacı nişanlı bozan taraf ise nişanlı karşı tarafa yükletilen bir sebeple bozduğunu, eğer nişanlı bozan taraf değilse nişanlılığın haklı bir sebep olmaksızın davalı tarafından bozulduğunu ispat edecektir.

8.2. Maddi Tazminatın Kapsamı

MK m.120’de de belirtildiği gibi nişanlılığın bozulması sebebiyle maddi tazminat talebinde bulunabilmek için, nişanlılığın sözkonusu harcamaları, evlenme amacıyla,

iyiniyetle ve dürüstlük kuralları çerçevesinde yapmış olması gerekir. Nişan giderleri de maddi tazminat talebinin kapsamına girer. Buna göre günlük ihtiyaçların karşılanması için yapılan harcamalar maddi tazminat davasıyla istenemez. Evlenmenin gerçekleşeceğine güvenilerek, düzenleme, kiralama, satın alma, ve bunlara benzer nedenlerle yapılan harcamalar yüzünden uğranılan zararlar istenebilecek niteliktedir. Yapılan giderlerin nişan duyuru gideri mi yoksa nikahın icra olunacağı kanaatiyle mi icra olduğunu hakim tespit etmelidir. Zira nişanın duyurulması için yapılan harcamalar istenemez.¹¹ Nişan töreninin duyurulması amacıyla yapılan harcamaların istenemeyeceğine dair 1981 tarihli bir Yargıtay kararı da bulunmaktadır.¹²

Çeyiz hazırlama, ev kiralama, ileride ortak konut olacağı düşünülen evin döşenmesi veya süslenmesi amacıyla ev eşyası satın alma, gelinlik ısmarlama¹³, düğün için salon kiralama, davetiye bastırma, nikah şekeri ısmarlama, alınmış olan ev eşyasının değer kaybı¹⁴ başlıca maddi zararlar arasında sayılabilir. Yargıtay yakın tarihe kadar nikah şekeri ve gelinlik giderlerinin maddi tazminat davasıyla istenebileceği yönünde kararlar vermiş olsa da 08.07.2004 tarihinde “fotoğraf çekimi, şeker, gelinlik kirası vb giderlere ilişkin istemin MK m.120 kapsamında değerlendirilemeyeceğine” ilişkin bir karar vermiştir.¹⁵ Gelinlik kirası, nikah şekeri ve fotoğraf çekimi için yapılan harcamaların evlenme amacıyla yapıldığı aşikar olduğundan MK m.120 kapsamında değerlendirilmemesi gerek önceki kararlarıyla gerek doktrinle çelişmektedir.

Yargıtay, 1992 tarihinde verdiği bir kararla istenen maddi tazminatın nelere ilişkin bulunduğu miktar ve tutarlarıyla birlikte belli edilmesi aksi takdirde bunun mahkemece karşı tarafa açıklattırılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁶

8.3. Haklı Sebep Kavramı

Daha önce de belirtildiği gibi nişanın bozulması sebebiyle maddi tazminat davası açılabilmesi için nişanın haklı bir sebep olmaksızın bozulması veya bozulmasına sebebiyet verilmesi gerekir. Buradaki haklı sebep MK’da açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte nelerin haklı sebep teşkil edip etmeyeceğine dair birçok doktrin görüşü ve

¹¹ Baktır, S. : Aile Mahkemeleri, 2003

¹² Yarg. 3.HD. 16.03.1981 T., 1981/1449E., 1981/1382K.

¹³ Yarg. 3.HD. 26.02.1981 T., 1981/1037E., 1981/1095K.

¹⁴ Yarg. 3.HD. 28.01.1981 T., 1981/234E., 1982/328K.

¹⁵ Yarg. 3.HD. 08.07.2004 T., 2004/6788E., 2004/7878K.

¹⁶ Yarg. 3.HD. 11.05.1992 T., 1992/14073E., 1992/9774K.

Yargıtay kararı bulunmaktadır. Haklı bir sebebin varlığı her somut olayda ayrıca incelenir, nelerin haklı sebep teşkil edip etmeyeceği konusunu hakim takdir eder. Hakim, nişanın bozulmasının haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı konusundaki takdir yetkisini, sübjektif bir ölçüye yani kişisel eğilimlere ve hayat felsefesine göre değil, toplumda ve özellikle nişanlıların mensup oldukları sosyal çevrede hüküm süren ortak değer yargılarına, kanaatlere ve düşünüş tarzlarına göre objektif bir biçimde kullanmalıdır.¹⁷

Haklı sebep karşı tarafın kusurundan doğabileceği gibi her iki tarafın kusurunun bulunmadığı durumlarda da sözkonusu olabilir. Haklı sebebe, doktrin ve Yargıtay kararlarından birçok örnek verilebilir:

- Sadakatsizlik,
- Dövme,
- Hakaret,
- İçki ve kumar düşkünlüğü,
- Din değiştirme,
- Bulaşıcı bir hastalığa yakalanma¹⁸,
- Nişanlısının ailesine saygısız, seviyesiz davranma,
- Yüz kızartıcı bir suçtan mahkumiyet,
- Evliliğin ön hazırlıklarına karşı tam ilgisizlik,
- Nişanlıya ilgi duymama,
- Ekonomik durumun iyice sarsılması (iflas etme gibi),
- Önemli bir olayda susma (pek hoş olmayan önceki hayatı hakkında susma),
- Nişanda, örf ve adete uygun olarak düğün için verilmesi kararlaştırılan şeylerin verilmemesi.¹⁹

8.4. Maddi Tazminat Miktarının Hesaplanması ve Zararın İspatı

Maddi tazminat miktarının hesaplanmasında hakimin takdir yetkisi vardır. Bunu MK m.120'de ‘‘uygun bir tazminat’’ ifadesinin kullanılmasından çıkarabiliriz. Hakim, maddi zararların hesaplanmasında; zararın ispatı, hesaplanma tarihi, denkleştirme sorunlarını ve tazminattan indirim sebeplerinin olup olmadığını göz önünde tutmalıdır.

¹⁷ Baktır, S. : Aile Mahkemeleri, 2003

¹⁸ YHGK 06.06.1951 T., 1951/200E., 1951/131K.

¹⁹ Yarg. 6.HD. 14.01.1966 T., 1965/4728E., 1966/112K.

Zararın ispatı bakımından ise davacı, geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin kurulduğunu, davalının nişanı bozduğunu veya bozulmasına sebebiyet verdiğini ve MK'da belirtilen nitelikte zarara uğradığını ispatlamak zorundadır. Davalı ise nişanı bozmakta haklı olduğunu veya bozulmasında kusurunun olmadığını ispatlayacaktır. Zarar, tanık dahil her türlü delille ispat edilebilir. Zararın her türlü delille ispat edilebileceğiyle ilgili, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun (YHGK) 1964 tarihli²⁰, Yargıtay 3.Hukuk Dairesinin (HD) 1971 tarihli²¹ kararları bulunmaktadır.

8.5. Maddi Tazminat Davasında Zamanaşımı

Nişanın bozulması sebebiyle açılacak maddi tazminat davası, nişanın bozulması tarihinden itibaren bir yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrar (MK m.123).

9. MANEVİ TAZMİNAT DAVASI

MK m.121 gereği, nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan nişanlı, diğer nişanlıdan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir. Nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat şu dört şartın birlikte gerçekleşmesi durumunda istenebilir:

- 1- Nişanlılık ilişkisi tek taraflı irade beyanı ile sona erdirilmiş olmalıdır.
- 2- Davacı nişanlının kişilik hakları ihlal edilmiş olmalıdır.
- 3- Davalı nişanlı, zararın doğmasından kusurlu olmalıdır.
- 4- Tazminat talep edenin kusuru diğer tarafın kusurundan az olmalıdır.

Haklı bir sebep olmaksızın nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat istenmesi, şartları varsa, maddi tazminat talebinin ileri sürülmesini engellemez. Bu iki talep, birlikte veya ayrı ayrı ileri sürülebilir.

²⁰ YHGK, 23.09.1964 T., 1964/6E., 1964/279K.

²¹ Yarg. 3.HD., 10.07.1971 T., 1971/10062E., 1971/8301K.

9.1. Manevi Tazminat Davasının Tarafları

Manevi tazminat davasında **davacı taraf**, nişanın bozulmasıyla kişilik hakları ihlal edilen nişanlıdır. Sınırlı ehliyetsizler yani ayırt etme gücü bulunan küçük veya kısıtlılar, manevi tazminat talebi kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan yasal temsilcisinin rızası olmaksızın bizzat dava açabilir. Manevi tazminat davası açabilmek için ayırt etme gücüne sahip olmak yeterlidir. MK m.24/4 gereği, manevi tazminat talebi karşı tarafça kabul edilmedikçe başkasına devredilemez, miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez. Buna göre ancak davacı nişanlının manevi tazminat davası açtıktan sonra ölmesi halinde mirasçılar bu davayı devam ettirebilir.

Davalı taraf ise, nişanı bozarak nişanlısının kişilik haklarını ihlal eden diğer nişanlıdır. Nişanlının anne ve babasının davalı taraf olmayacağına dair 2004 tarihli Yargıtay kararı da bulunmaktadır.²²

9.2. Manevi Tazminat Davasının Kapsamı

Nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat davası açabilmek için davacı nişanlının kişilik haklarının ihlal edilmiş olması gerekir. Nişanın bozulması sebebiyle üzüntü duymak, manevi tazminat için tek başına yeterli bir sebep değildir. Yargıtay da bu hususu birçok kararında belirtmiştir. Örneğin 2004 tarihli bir kararında²³ ‘‘Üzüntü duymak başlı başına manevi tazminatı gerektirmez. Manevi tazminat talep edebilmek için, davacı nişanlının kişilik haklarının ihlali, terk edilen nişanlının şeref ve namus duygularının yaralanmış olması veya çevresine karşı küçük düşmüş, itibarının zedelenmiş olması gerekir.’’ diyerek bu hususu vurgulamıştır.

Kişilik hakları, kişinin kendi hür ve bağımsız varlığının bütünlüğünü sağlar. Hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve ekonomik çalışma özgürlüğü, şeref, haysiyet ve itibar, ün, ad, sır ve resimler bu bütünlüğün kapsamındadır.²⁴

Doktrin ve Yargıtay kararlarına göre nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gereken hallere örnekler şunlardır:

²² Yarg. 3.HD. 08.07.2004 T., 2004/6788E., 2004/7878K.

²³ Yarg. 3.HD. 05.10.2004 T., 2004/10859E., 2004/10509K.

²⁴ Yavuz, N. : Uygulamada Nişan Davaları, 1995

- Nişanlıdan ayrılmanın çok olumsuz olarak değerlendirilmesi yüzünden, belki de artık evlenme şansının kaybedildiği bir çevrede, nişanlılardan birinin manevi çöküntü içine girmesi, psikolojik sarsıntı geçirmesi, hayata küsmesi, intihara varacak krizler geçirmesi,
- Nişanlısının kendisine verdiği güvene dayanarak, evleneceklerine kesin gözle bakılan nişanlının, ağır bir hayal kırıklığına uğratılması,
- Nişanlısıyla karı-koca hayatı yaşaması, nişanlısı hakkında dedikodular çıkararak ismini lekelemesi, sırlarını açıklaması,
- Nişanlıların yaşadığı cinsel ilişki sonucu nişanlı kadının hamile kalması,
- Nişanlılardan birinin başka biriyle nişanlanması veya evlenmesi sebebiyle nişanı bozması²⁵,
- Nişanlı kızın, yabancı bir erkeğe kaçması²⁶,
- Nişanlılar arasında herhangi bir olay geçmediği ve içlerinden birinin onur kırıcı bir davranışı olmadığı halde, evlenmeye karar verilerek nikah günü belirlenmiş, davetiyeler de dağıtılmış olmasına rağmen, nikaha iki gün kala nişanlılığın bozulması²⁷

9.3. Manevi Tazminat Miktarının Hesaplanması ve İspat Yükü

MK m.121 gereği, manevi tazminata sadece para olarak hükmedilebilir.

Örneğin, mahkeme kararıyla kınama, kınama kararının ilanı, açıkça özür dileme manevi tazminat olarak değerlendirilmez. Manevi tazminat miktarının belirlenmesinde de hakim takdir yetkisi vardır. Hakim, takdir yetkisini kullanırken tarafların maddi ve sosyal durumları, bölgesel örf ve adetleri, olayın özelliği ve hükmedilecek manevi tazminatın aşırı olmaması hususlarını göz önünde bulundurmak zorundadır.²⁸ Mahkemece özellikle tarafları evlenmeye zorlayacak miktarda bir tazminata hükmedilmesinden kaçınarak, olaylara ve tarafların durumuna uygun düşecek bir tazminata hükmedilmesi gerektiği konusunda Yargıtay kararları da bulunmaktadır.²⁹

²⁵ YHGK, 30.01.1963 T., 1963/6E., 1963/2K.

²⁶ Yarg. 3.HD. 21.02.1991 T., 1990/5628E., 1991/1764K.

²⁷ Yarg. 3.HD. 06.12.1993 T. 1993/8330E., 1993/21356K.

²⁸ Yavuz, N. : Uygulamada Nişan davaları, 1995

²⁹ Yarg. 3.HD. 19.04.1985 T., 1985/2449E., 1985/2883K.

İspat yükü, genel ispat kuralı gereğince davacıya düşer. Davacı nişanlı, nişanın bozulması sebebiyle açtığı manevi tazminat davasında, geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığını, davalının kusurlu olarak kişilik haklarını ihlal edici şekilde nişanı bozduğunu ispatlayacaktır. Davalı nişanlı ise, nişanı haklı bir sebebe dayanarak bozduğunu ve kusuru olmadığını ispatlamaya çalışacaktır. Buradaki kusur, nişan sözleşmesinin yapılması veya nişanlılık veya nişanın bozulması sırasında, nişanlılık ilişkisine ters düşen bir davranışı ifade eder.

Manevi tazminat davası da, maddi tazminat davasında olduğu gibi, tanık dahil her türlü delille ispat olunabilir.

9.4. Manevi Tazminat Davasında Zamanaşımı

Nişanın bozulması sebebiyle açılacak manevi tazminat davası, nişanın bozulması tarihinden itibaren bir yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrar (MK m.123).

10. HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİ DAVASI

MK m.122 gereği, nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse nişanlıların birbirlerine veya anne ve babanın veya onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından istenebilir. Hediyelerin geri verilmesi davası şu dört şartın birlikte gerçekleşmesi durumunda açılabilir:

- 1- Hediyelerin verildiği tarihte, taraflar arasında geçerli bir nişanlılık ilişkisi kurulmuş olmalıdır.
- 2- Nişanlılık ilişkisi, evlenme dışında bir nedenle sona ermiş olmalıdır.
- 3- Hediye, ekonomik değeri olan bir kazandırma olmalıdır.
- 4- Hediyeler, nişanlılık sebebiyle ve alışılmışın dışı olarak verilmiş olmalıdır.

Maddi ve manevi tazminat davasından farklı olarak, hediyelerin geri verilmesi davasında nişanın tek taraflı olarak bozulmuş olması veya diğer tarafın kusurlu olması şartları aranmaz. Bu dava, nişanlılık ilişkisinin evlenme dışında sona erdiği her durumda, diğer tarafın kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın açılabilir.

10.1. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasının Tarafları

Hediyelerin geri verilmesi davasında, **davacı taraf** olabilecek kişiler şunlardır:

- Hediyeleri veren nişanlı,
- Nişanlının anne ve babası,
- Nişanlının anne ve babası gibi davranan kişiler.

Üçüncü kişilerin nişanlılara, nişanlı yakınlarının birbirlerine verdikleri hediyeleri m.122 hükmüne göre geri istemesi olanaksızdır.

Hediyelerin geri verilmesi davasında **davalı taraf** ise, hediyelerin verildiği diğer nişanlıdır.

Tarafların sınırlı ehliyetsiz olması durumunda yasal temsilcileri tarafından dava yürütülür.

10.2. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasının Kapsamı

MK m.122/2 gereği, hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır. Buna göre hediyeler duruyorsa aynen diğer nişanlıya geri verilir. Mislen geri verilme, misli yani temini her zaman mümkün olabilen eşyalarda sözkonusudur. Hediyeler iyiniyetle elden çıkarılmışsa artık geri verilmesi sözkonusu olmaz. Ancak hediye elden çıkmış olmakla birlikte karşılığında malvarlığına bir değer girmişse (örneğin hediye satılmışsa) bunun geri verilmesi istenebilir. Eğer hediyeyi alan nişanlı bunu kötüniyetle elden çıkarmış ise hediye tam değerini tazmin etmesi gerekir. Hediyeyi alan nişanlı kullanmış veya iyiniyetle kısmen veya tamamen karşılıksız olarak elden çıkarmış ise, hediyelerden geriye ne kalmışsa sadece onu geri vermekle yükümlüdür.

Zenginleşmenin kapsamı nişanın sona erdiği tarihe göre belirlenir. Hediyelerin değeri üzerinde anlaşmazlık doğduğu takdirde, bilirkişi görüşüne başvurulur.³⁰

³⁰ Yavuz, N. : Uygulamada Nişan Davaları, 1995

10.3. Hediye Kavramı

MK m.122 kapsamındaki hediye, ekonomik değer taşıyan kazandırmalardır. Örneğin nişan yüzüğü, mücevherler, kumaşlar, bir miktar para, apartman katı, otomobil, deniz motoru, şirket hisse senetleri hediye kapsamındadır. Ancak bir yemek ziyafeti, gönül almak amacıyla verilen ufak tefek şeyler, ekonomik değeri olmayan mektup veya resimler hediye kapsamına girmez. Özellikle Anadolu'nun bazı bölgelerinde hala uygulanan "kalın" ya da "başlık parası" adı altında verilen her türlü para ve eşyalar da Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamasına göre geri istenebilecek hediyeler arasındadır.

Nişanlılık sebebiyle verilen hediye, olağan bir hediye ise geri istenemez. 2005 tarihli bir Yargıtay kararına göre olağan bir hediyein sözkonusu olabilmesi için, hediyein örf ve adete göre verilmesi ve de maddi değerinin günün koşullarına göre fahiş olmamasını gerektirir.³¹ Hediyein geri verilmesi davası açılabilmesi için hediyein alışılmışın dışında olması gerekir. Hangi hediyelerin alışılmışın dışı sayılacağı, tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına, bölgesel örf ve adetlere göre belirlenir. Hediyein değerinin çok yüksek olması onun alışılmışın dışı hediye olduğu yolunda karine teşkil eder. Ancak burada önemli olan Türkiye koşulları değil, tarafların koşullarıdır.³²

Yerleşmiş Yargıtay uygulamasına göre, kullanılmakla eskijen ya da tüketilen hediyelerin geri verilmesi istenemez. Yargıtay 2004 tarihli bir kararında da "...kullanılmakla eskijen ya da tüketilen eşyaların iadesine karar verilemeyeceği gözetilmeden ayakkabı ve giyim eşyası vb kullanılmakla eskijen eşyaların bedeline hükmedilmesi de doğru değildir." diyerek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.³³

10.4. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında İspat Yükü

Hediyelerin geri verilmesi davasında davacı taraf, hediyelerin verildiği sırada geçerli bir nişanlılık ilişkisi olduğunu, hediyelerin nişanlılık sebebiyle ve alışılmışın dışı olarak verildiğini ispatlayacaktır. Davalı nişanlı ise, hediyelerin olağan olduğunu veya nişanlılık ilişkisi sebebiyle verilmediğini ispatlayacaktır. Bu davada da tanık dahil her

³¹ Yarg. 3.HD. 17.02.2005 T., 2005/1117E., 2005/1395K.

³² Gençcan, Ö.U. : Türk Medeni Kanunu, Bilimsel Açıklama İçtihatlar-İlgili Mevzuat, 2004

³³ Yarg. 3.HD. 08,07,2004 T., 2004/6788E., 2004/7878K.

türlü delille ispat olunabilir. Ancak en çok bilirkişiye başvurulmaktadır. Hakim, hediyelerin geri verilmesi davasında bilirkişiden şu hususlar hakkında rapor isteyebilir:

- Harcamaların niteliği,
- Davacı tarafın anne ve baba gibi davranmış olup olmadığı,
- Hediyelerin olağan olup olmadığı.

Çünkü bu durumlar, tanıkların anlık ifadeleriyle tespiti son derece güç olan, insan ilişkilerini kapsayan hususlardır. Bilirkişiler tarafların yakınlarını dinleyerek, gerekirse nişan kasetlerini seyrederek, fotoğrafları inceleyerek mimiklerden, beden dillerinden de bazı sonuçlara varacaktır.³⁴ Bilirkişilerin elbette bölgeyi çok iyi biliyor olması gerekir. Yargıtay, 2002 tarihli bir kararında, hediyelerin geri verilmesi ile ilgili açılan davada bilirkişinin sıfatının belirsiz olmasını bozma nedeni saymıştır.³⁵

10.5. Hediyelerin Geri Verilmesi Davasında Zamanaşımı

Hediyelerin geri verilmesi davası, nişanın bozulduğu tarihten itibaren 1 yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrar (MK m.123).

11. NİŞANLILIKTAN DOĞAN DAVALARDA GÖREV ve YETKİ

Nişanlanma, MK'nın Aile Hukuku ile ilgili ikinci kitabında yer aldığından nişanlılıktan doğan tüm dava ve işler aile mahkemelerinin görev kapsamındadır. Buna göre, nişanın bozulması sebebiyle açılacak maddi ve tazminat davaları ile hediyelerin geri verilmesi davası aile mahkemesinde görülür.

Yetki konusunda ise HUMK m.9'daki genel yetki kuralı gereği davalının ikametgahında dava açılır. Bununla birlikte HUMK m.10'daki sözleşmenin ifa edileceği veya sözleşmenin kurulduğu yer mahkemelerinin de yetkili sayılıp sayılmayacağı doktrininde tartışmalıdır. Yargıtay'ın da bu tür davalarda sadece davalının ikametgahının

³⁴ Bakır, S. : Aile Mahkemeleri, 2003

³⁵ Yarg. 3.HD. 27.05.2002 T., 2002/5584E., 2002/5991K.

bulunduğu yer mahkemesini yetkili mahkeme kabul eden kararları³⁶ ile nişanın bozulduğu yer mahkemesini de yetkili mahkeme kabul ettiği kararları³⁷ vardır. Her ne kadar nişanlanmanın, aile hukuku nitelikli kendine özgü bir sözleşme olması sebebiyle BK hükümlerinin kıyasen uygulanması sözkonusu olsa da kişi varlığı sözleşmesi olması sebebiyle nişanlılıktan doğan davalarda HUMK m.10 hükmü uygulanmamalıdır.

KAYNAKÇA

- BAKTIR, Selma** : Aile Mahkemeleri, 2003
- GENÇCAN, Ömer Uğur** : Türk Medeni Kanunu Bilimsel Açıklama, İçtihatlar – İlgili Mevzuat, 2004
- KOÇ, Nevzat** : Türk – İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, 2002
- ÖZTAN, Bilge** : Medeni Hukukun Temel Kavramları, 2002
- YAVUZ, Nihat** : Uygulamada Nişan Davaları, 1995

³⁶ Yarg. 3.HD. 23.03.1992 T., 1991/7780E., 1992/6187K.

³⁷ Yarg. 3.HD. 28.12.1977 T., 1977/8335E., 1977/8774K.